

Deelsessie ronde 2:
Conceptwet Collectieve Warmte,
de laatste stand van zaken
13.00 – 14.00

11 – 15 december 2023

Week van de Warmtetransitie

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Wetsvoorstel Wet collectieve warmte

EZK – DG Klimaat & Energie

Dag van de warmtetransitie EBN
13 december 2023

Anne Melchers
Femke Heine

Agenda

1. Presentatie EZK
2. Vragen

Context: Verduurzaming gebouwde omgeving

Voor welke opgave staan we?

Verduurzamen warmtevoorziening

- Diensten (14%) en huishoudens (23%), die samen de gebouwde omgeving vormen, zijn goed voor 37% van het finale energieverbruik in Nederland;
- Het finale energieverbruik van huishoudens bestaat voornamelijk (+/- 80%) uit energie voor ruimteverwarming;
- Streefdoel 2030: 60% CO₂-reductie in de gebouwde omgeving.

Rol voor collectieve warmte

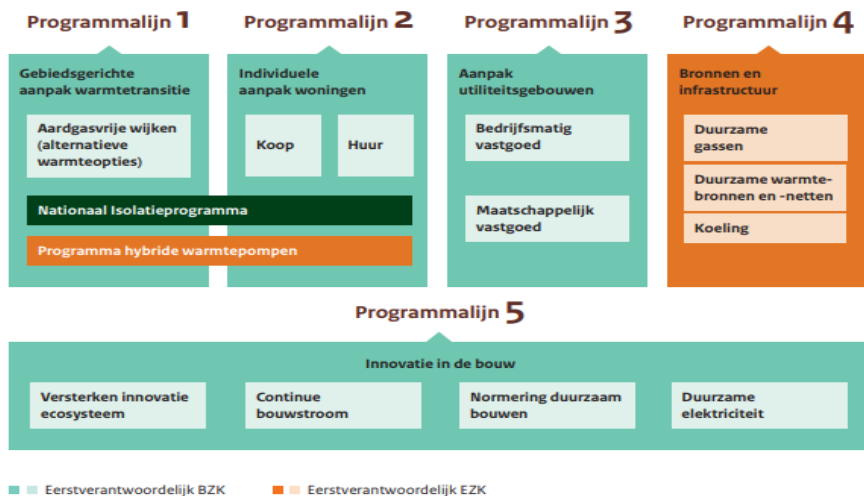
- De potentie voor CO₂-vrije warmte wordt geschat op 1/3 van de totale resterende warmtevraag in de gebouwde omgeving in 2050 (NPE);
- Op dit moment is +/- 7% van de Nederlandse huishoudens aangesloten op een warmtenet;
- Ongeveer 40% van de warmte in deze netten komt uit duurzame bronnen;
- In het PVGO is de doelstelling van 500.000 nieuwe warmteaansluitingen in 2030 vastgelegd;
- In het klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeente de regierol hebben voor deze opgave.

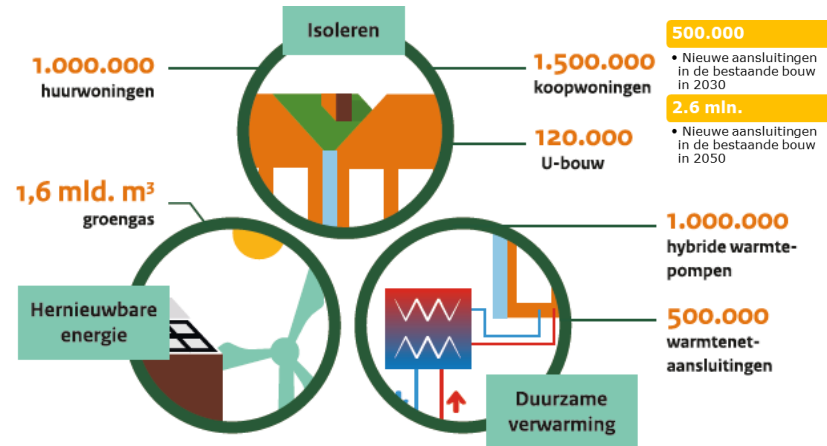
Context: Samenhang andere sporen

Hoe verhoudt de Wcw zich tot andere beleidssporen?

Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving

Doelen

- De Wcw valt onder MEZK vanwege verantwoordelijkheid voor zekerstellen van publieke belangen in het energiesysteem
- De Wcw is tevens onderdeel van PVGO en MVRO om de klimaatdoelen in de gebouwde omgeving te realiseren

Wet collectieve warmte

Wat beogen de nieuwe regels en voor wie?

De Wcw vervangt de Warmtewet en beoogt **de groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen in de gebouwde omgeving** te faciliteren.

Zo zijn in het wetsvoorstel:

- gemeenten **sturingsmogelijkheden** gegeven om uitvoering te geven aan hun regierol in de verduurzaming van de gebouwde omgeving, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord;
- **duurzaamheidsnormen** opgenomen die aansturen op een efficiënte verduurzaming van de warmtevoorziening;
- de **leveringszekerheid** en de consumentenbescherming beter geborgd. De consumentenbescherming is daar waar mogelijk in lijn gebracht met de bescherming bij E&G;
- **nieuwe tariefregels** opgenomen, die de transparantie verhogen en stapsgewijs de warmtetarieven baseren op de werkelijke gemaakte kosten, i.p.v. de huidige gasreferentie. Hiermee stuurt het wetsvoorstel op eerlijkere warmtetarieven voor verbruikers en duidelijke inkomsten voor warmtebedrijven.

Hiermee wordt uitwerking gegeven aan de klimaatdoelen en de afspraken uit het Klimaatakkoord.

Consumenten

- > De verbruiker krijgt beter inzicht in de tarieven en betaalt niet meer dan nodig.
- > De leveringszekerheid is beter geborgd.
- > Consumentenbescherming voor warmte is daar waar mogelijk in lijn gebracht met die voor E&G. Consumenten in een warmtekavel krijgen recht op een warmteaansluiting. De condities voor een nieuwe aansluiting zijn vooraf helder.
- > Duurzame warmte wordt gestimuleerd en fossiele warmte is op termijn niet meer mogelijk.

Overheden

- > Gemeenten kunnen via de vaststelling van warmtekavels en aanwijzing van warmtebedrijven voor die warmtekavels duidelijk richting geven aan de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen.
- > De keuze voor warmtenetten vindt plaats als onderdeel van bredere maatschappelijke (transitie)opgaven waar gemeenten voor staan.
- > Rollen en verantwoordelijkheden, rechten en plichten zijn duidelijk belegd, inclusief toezicht en handhaving.

Warmtebedrijven

- > De voorspelbaarheid van (toekomstige) activiteiten en inkomsten in een warmtekavel neemt toe, waardoor risico's afnemen en kosten dalen. Hierdoor ontstaat ruimte voor nieuwe investeringen.
- > Warmtebedrijven zullen op termijn overwegend bedrijven met een publiek meerderheidsbelang of warmtegemeenschappen zijn.

Kernonderdelen Wetsvoorstel

Wat zijn de grootste wijzigingen t.o.v. de huidige Warmtewet?

A. Marktordening & eigendom

- ✓ Gemeentelijke regierol
- ✓ Collectieve warmtevoorzieningen: aanwijzing integraal verantwoordelijk warmtebedrijf voor lokale warmtevoorzieningen
- ✓ Aparte regels voor:
 - a. kleine collectieve warmte systemen (tot 1500 verbruikers)
 - b. regionale warmtetransportnetten

B. Tariefregulering

- ✓ Alternatief voor gasreferentie (NMDA)
- ✓ Meer kostengebaseerde tarieven per warmtekavel
- ✓ Gefaseerde overgangperiode

C. Verduurzaming

- ✓ Minimum pad reductie broeikasgassen
- ✓ Verplicht onderdeel uitgewerkt kavel- en investeringsplan
- ✓ Ophaalrecht restwarmte
- ✓ Duurzaamheidsprestatie op nota verbruikers

D. Leveringszekerheid & consumentenbescherming

- ✓ De leveringszekerheid is beter geborgd.
- ✓ Consumentenbescherming voor warmte is zoveel mogelijk gelijk aan die voor E&G.

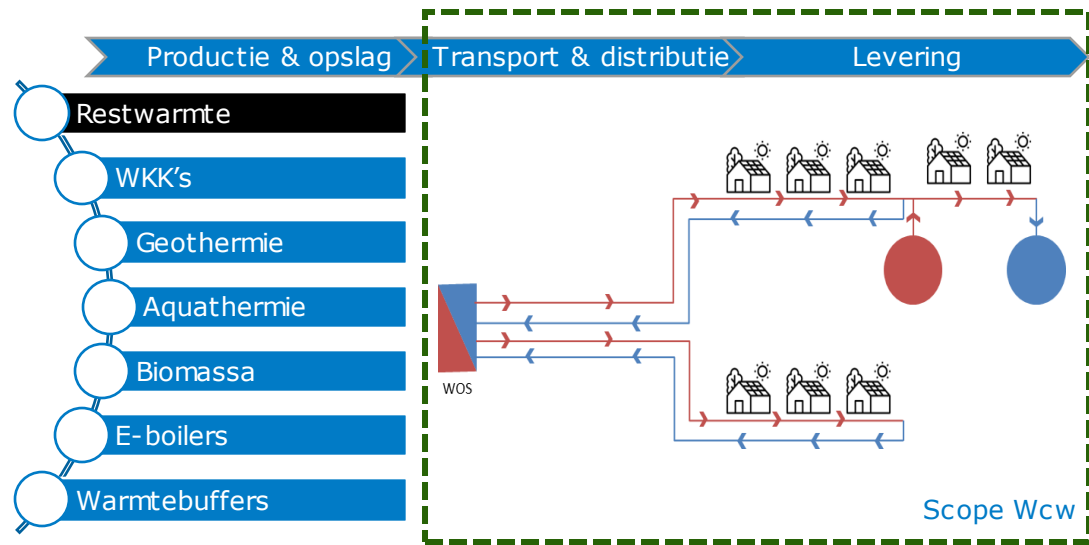
E. Overgangsrecht

- ✓ Het overgangsrecht brengt bestaande warmtebedrijven onder de werking van de Wcw.
- ✓ Beoogd wordt investeringen in collectieve warmte gedurende de opbouwperiode van publieke realisatiekracht zoveel mogelijk doorgang te laten vinden.

Kenmerken collectieve warmtesystemen

Hoe verschilt collectieve warmte van E&G?

- A. Warmtesystemen zijn lokaal van aard (warmteverlies)
- B. Belang optimale systeembalans (gesloten keten)
- C. Warmte-aanbod is weinig liquide (beperkte concurrentie)
- D. Grote (lokale) verschillen in ontwikkelpotentie (bronpotentie & transportcapaciteit)
- E. Verschillende technische keuzes mogelijk (o.a. temperatuurregime, koude-levering)
- F. Interactie met het E-net (WKK's, e-boilers en warmte-opslag)

Kenmerken A t/m E wijken (sterk) af van de E&G markt. Het is daarom logisch om warmte op een andere wijze te reguleren. Vanwege het lokale karakter van warmtesystemen en de beperkte concurrentie die op een warmtenet mogelijk is, is in het wetsvoorstel gekozen voor integrale warmtebedrijven. Dit is vergelijkbaar met drinkwaterbedrijven.

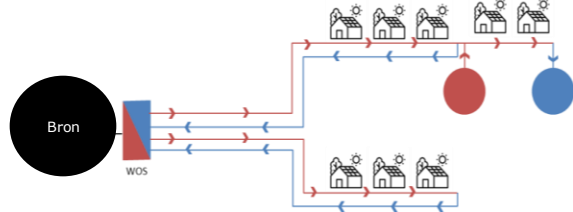
Kenmerken collectieve warmtesystemen

Welke soorten warmtesystemen onderscheidt de Wcw?

De belangrijkste warmtesystemen in de Wcw zijn collectieve warmtevoorzieningen

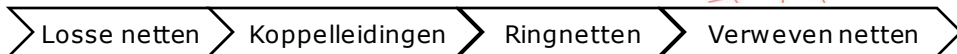
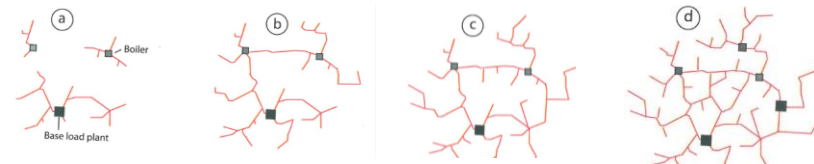
A. Collectieve warmtevoorzieningen

De integrale verantwoordelijkheid voor productie, transport en levering van warmte ligt bij het aangewezen warmtebedrijf.

Collectieve warmtevoorzieningen, bijv. stadsverwarming, starten vaak als losse netten die gevoed worden door 1 bron. Ze kunnen naar elkaar toe groeien om de betaalbaarheid, duurzaamheid en/of leveringszekerheid van warmte te laten toenemen.

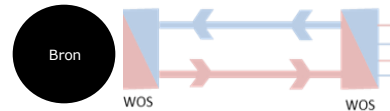
Typische groei van een collectieve warmtevoorziening

B. en C. zijn aparte categorieën warmtesystemen in de Wcw

B. Regionale warmtetransportnetten

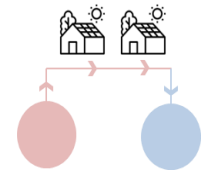
De aangewezen warmtetransportnetbeheerder verbindt meerdere collectieve warmtesystemen en een (of meer) bron(-nen).

Regionale warmtetransportnetten kunnen worden ingezet voor de ontsluiting van grootschalig aanbod van warmtebronnen t.b.v. het ontwikkelen van een maatschappelijk optimaal net. Deze netten verbinden meerdere collectieve warmtesystemen met een of meerdere bronnen. Een warmtetransportnetbeheerder is een onafhankelijke partij die voor 100% in publieke handen dient te zijn en wordt aangewezen door de minister.

C. Kleine collectieve warmtesystemen

Ontheffingshouders kunnen kleinschalige warmtenetten tot 1500 woningequivalenten exploiteren.

Kleinschalige warmtesystemen (<1500 WEQ), bijv. WKO's en blokverwarming kunnen zelfstandig opereren, of verbonden worden met een groter collectief systeem.

A. Marktordening: regierol gemeente

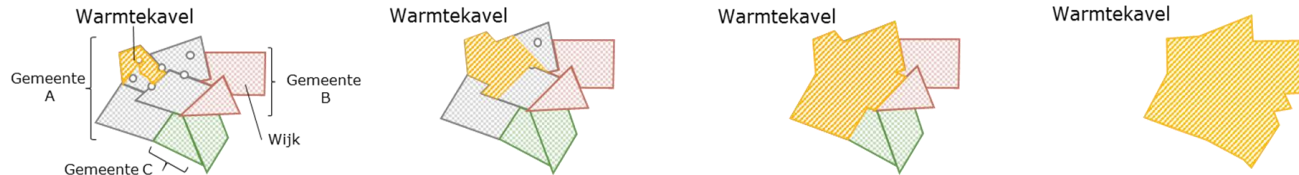
De vaststelling van een warmtekavel en aanwijzing van een warmtebedrijf

- › **Gemeentelijke regierol:** de gemeente kan beslissen over de verduurzamingsstrategie voor de gebouwde omgeving (aardgasvrij).
- › **Vaststellen warmtekavel:** een warmtekavel is een aaneengesloten gebied waar mogelijk een robuust collectief warmtesysteem kan worden gerealiseerd.
- › **Aanwijzen warmtebedrijf:** Het warmtebedrijf krijgt daarmee taken en verplichtingen (DAEB).

Vergelijking met E&G en drinkwater

- **Drinkwaterbedrijven** hebben op basis van de Drinkwaterwet voor een gebied taken en verplichtingen.
- **Netbeheerders elektriciteit en gas** zijn aangewezen voor een gebied en zijn taken en verplichtingen gegeven.

Illustratie van omvang warmtekavel, afhankelijk van lokale omstandigheden en voorkeuren:

A. Marktordening

De rol en taken van het aangewezen warmtebedrijf

- **Meewerkplicht:** Het aangewezen warmtebedrijf stelt op verzoek van de gemeente een uitgewerkt kavelplan of een wijziging daarvan op.
- **Geen 'cherry picking':** De gemeente bepaalt waar een collectieve warmtevoorziening aangelegd zal worden.
- **Aansluitplicht:** Het aangewezen warmtebedrijf heeft de plicht om iedereen aan te sluiten op het warmtesysteem binnen zijn warmtekavel.
- **Aansluitrecht:** Verbruikers hebben het recht om zich te laten aansluiten op het warmtenet, maar zijn daar niet toe verplicht. Indien de gemeente gebruik maakt van bevoegdheid (Wgiw) om gas af te sluiten zullen verbruikers zelf een alternatief moeten zoeken.
- **Betrouwbare levering:** Warmtebedrijf moet zorg dragen voor een betrouwbare en ongestoorde warmtelevering.

A. Marktordening: het eigendom van het warmtebedrijf

Welke warmtebedrijven kunnen een collectieve warmtevoorziening exploiteren?

Warmtebedrijven met publiek meerderheidsbelang

Voor een nieuw warmtekavel kunnen alleen de volgende warmtebedrijven aangewezen worden:

- 1) Warmtebedrijven met een publiek meerderheidsbelang (meer dan 50% van de aandelen of meer dan 50% van de zeggenschap in een warmte JV), of
- 2) Warmtegemeenschappen (warmtecoöperaties)

Tijdens de ingroeiperiode (de eerste 7 jaar na inwerkingtreding Wcw): kunnen ook andere warmtebedrijven aangewezen worden als een warmtebedrijf met een publiek meerderheidsbelang of een warmtegemeenschap niet beschikbaar is.

Publiek doorslaggevend zeggenschap:

- Met het publiek meerderheidsbelang in een warmtebedrijf heeft een publieke partij doorslaggevende zeggenschap over de infrastructuur.
- Dit is in lijn met beleid t.a.v. andere infrastructuren (gas, elektriciteit, drinkwater en spoor).
- Door publiek meerderheidsbelang wordt de publieke regie op de warmtetransitie versterkt en worden de publieke belangen beter geborgd: de publieke partij kan het beleid van het warmtebedrijf bepalen.
- Steun van medeoverheden voor deze keuze.
- Wel afspraken binnen warmtebedrijf mogelijk die de minderheidsaandeelhouder beschermen.

Warmtegemeenschap

Uit Richtlijn 2018/2001/EU volgt dat warmtegemeenschappen ook actief moeten kunnen zijn als warmtebedrijf.

B. Tariefregulering (1)

Sturen op transparantie, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid

- Alternatief voor gasreferentie (NMDA): meer kosten gebaseerd, meer variatie
- Noodzaak boekhoudkundige regels (RAR)
- Gefaseerde overgangperiode: kennisopbouw ACM, adaptatie warmtebedrijven
- Aangepaste tariefregulering voor kleine collectieve warmtesystemen

B. Tariefregulering (2)

Sturen op transparantie, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid

Indicatieve planning

Huidige situatie Transparantie	Start WcW (~ 2025) Stapsgewijze overgang	Definitieve Tariefsystematiek (~ 2033)
<ul style="list-style-type: none">• 2021: inwerkingtreding artikel 7, 2^e t/m 4^e lid, Warmtewet (ACM voert rendementstoets uit)• Ontwikkeling beleidsregel en 'regulatory accounting rules' (RAR) door ACM• Vaststelling RAR en implementatie warmtebedrijven	<ul style="list-style-type: none">• (fase 1) combinatie van een correctie op de gasreferentie en max. tarieven• (fase 2) combinatie van kostengebaseerde tariefformules en max. tarieven• Minister besluit over opeenvolgende stappen, o.b.v. advies ACM• Aanleg datasets (o.b.v. RAR) t.b.v. tariefformules	<ul style="list-style-type: none">• Uitwerken en implementatie definitieve tariefsystematiek door ACM, na consultatie warmtebedrijven (fase 3)• Tariefbesluiten op basis van vergaand inzicht in onderliggende kosten warmtesystemen

C. Duurzaamheid

Naar broeikasgasvrije warmte in 2050

Duurzaamheid

- Prestatienorm voor uitstoot broeikasgassen: minimum pad reductie broeikasgassen tot 2030 met zicht op 2050
- Bij overtreding
 - na 1 jaar: een last onder dwangsom of bestuurlijke boete
 - na 5 jaar: intrekken aanwijzing
- Strengere controle aan de poort: duurzaamheid als onderdeel van globaal en uitgewerkt kavelplan. Toezicht op grote wijzigingen via het investeringsplan.
- Tijdelijke ontheffing duurzaamheidsnormen bij onaanvaardbare uitkomsten op korte termijn
- Consumenteninformatie over duurzaamheid

D. Leveringszekerheid & consumentenbescherming

Leveringszekerheid

O.a. de volgende taken zijn belegd:

De gemeente:

- is verplicht aandacht te hebben voor leveringszekerheid bij besluitvorming over de warmtekavel en de aanwijzing van een warmtebedrijf, en
- is verplicht om na te denken over oplossingen en alternatieven in geval van noodsituatie (verplichte exit-strategie).

Het warmtebedrijf:

- heeft betrouwbare warmtelevering als taak, en is verplicht om jaarlijks te rapporteren over leveringszekerheid.

De ACM:

- kan ingrijpen bij voorziene leveringsproblemen (handhaving, opdrachten, aanstellen van stille bewindvoerder), en
- kan andere partijen een opdracht verstrekken (o.a. noodwarmtebedrijf) bij leveringsproblemen.

Consumentenbescherming

- De Wcw stelt eisen ten aanzien van transparantie, informatievoorziening door warmtebedrijf en inhoud van leveringsovereenkomst.
- Consumentenbescherming daar waar mogelijk in lijn met de bescherming bij E&G.

E. Overgangsrecht

Bestaande situaties worden omgezet naar een
aanwijzing voor een warmtekavel

Regels Wcw van toepassing op bestaande
warmtebedrijven

- Bestaande warmtebedrijven krijgen een aanwijzing voor een warmtekavel.
- Een warmtekavel omvat een warmtesysteem dat functioneert als één collectief warmtesysteem, en houdt rekening met concessies, reeds gesloten aansluitovereenkomsten en vergunningen.
- Na de overgangstermijn (max. 30 jaar en een minimum van 14 jaar) volgt een verplichte overdracht van het warmtenet aan een warmtebedrijf met een publiek meerderheidsbelang.
- De overgangstermijn biedt een waarborg om recente en reeds geplande investeringen terug te verdienen.

Toets aan EVRM

- Verplichte overdracht eigendom warmtenet na afloop van de aanwijzing: bestaande warmtebedrijven hebben het recht op een tegenprestatie die de marktwaarde op de verschafte rechten op het warmtenet vertegenwoordigt.
- Advies van de Landsadvocaat: er is sprake van inmenging in het eigendomsrecht die op regelgevingsniveau rechtmatig is omdat:
 - a. er een toereikende overgangperiode is die eventuele bijkomende schade mitigeert.
 - b. een toereikende financiële compensatie wordt geboden (de tegenprestatie beoogt de marktwaarde van de warmtenetten te vergoeden).

Flankerend beleid: opbouw publieke realisatiekracht

- Uit het besluit voor een publiek meerderheidsbelang volgt de noodzaak de publieke realisatiekracht op te bouwen
- Publieke realisatiekracht kent twee pijlers: **financiële realisatiekracht** en **organisatorische realisatiekracht**

Publieke realisatiekracht

- **Financiële realisatiekracht** vergt instrumenten die benodigd eigen vermogen van publieke aandeelhouders verlagen
- Met publieke en private financiers wordt een **Waarborgfonds Warmtenetten** uitgewerkt (naar voorbeeld Waarborgfonds Sociale Woningbouw)
- Dit verlaagt eigen vermogensrisico van 30-50% van totale investering naar 10%
- Uitwerking met trapsgewijze borgstelling om efficiëntieprikkels te behouden en impact op Rijksbegroting te beperken

- **Organisatorische realisatiekracht** vergt oprichting van regionale en lokale warmtebedrijven waar decentrale overheden, private partijen en Rijk in samenwerken
- Met relevante departementen, medeoverheden en sector wordt een **nationale deelneming** onderzocht. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken of bestaande deelnemingen deze taak kunnen uitvoeren
- Onafhankelijk advies: de deelneming moet als strategisch aandeelhouder voor 40% participeren in warmtebedrijven
- Deelneming profiteert van Waarborgfonds

Vragen?

Bedankt voor uw aandacht

Wet collectieve warmte

Bezuidenhoutseweg 73

070 379 8911

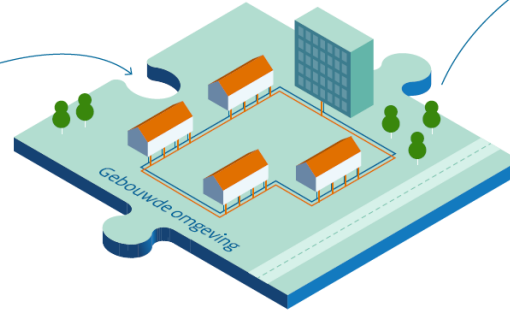

Waarom is er een Wet collectieve warmte?

Collectieve warmte is cruciaal om klimaatdoelen te halen zoals vastgelegd in de Klimaatwet. Er zijn nieuwe regels nodig om collectieve warmtevoorzieningen te bevorderen en de duurzaamheid, leveringszekerheid en betaalbaarheid beter te borgen.

Gebouwde omgeving

Doelen Wcw

- Gemeenten hebben regie
- Nieuwe tariefregels en meer transparantie
- Borgen consumentenbelangen en leveringszekerheid
- Verduurzaming collectieve warmte

Samenhang

- **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw):**
Gemeenten kunnen wijken aanwijzen waar ze (stap voor stap) van het aardgas afgaan en kiezen daarvoor een alternatief.
- **Financieringsregelingen:**
 - Warmtenetten Investeringssubsidie (WIS)
 - Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)
 - Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE)
 - Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH)

Voor ondersteuning lokale uitvoering is **Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)** gestart.

Hoe? Onder meer door:

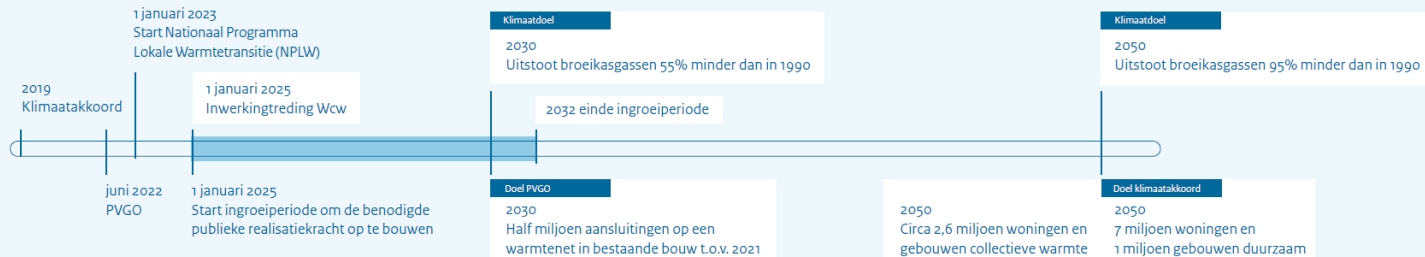
Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (PVGO)

(Stapsgewijze) aanpassing van ruim 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen

Verduurzamen door:

- **Isolatie:** 1,5 miljoen koop- en 1 miljoen huurwoningen in 2030
- **Individuele warmte:** 1 miljoen hybride warmtepompen in 2030
- **Collectieve warmte:** half miljoen nieuwe aansluitingen in 2030 en 2,6 miljoen nieuwe aansluitingen in 2050 op een warmtenet

Wat is de Wet collectieve warmte?

De Wet collectieve warmte (Wcw) vervangt de Warmtewet. Deze wet draagt eraan bij dat het leveren van warmte in de toekomst goed geregeld is: betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam.

Voorziede inwerkingtreding Wcw:
1 januari 2025

Wcw in het kort

Marktordening

- Gemeente heeft regie
- Warmtebedrijf integraal verantwoordelijk
- Publiek meerderheidsbelang warmtebedrijf of warmtegemeenschap
- Uitzondering kleine collectieve systemen
- Uitzondering warmtetransportbeheerder

Tariefregulering

- Alternatief voor gasreferentie (NMDA)
- Meer op kostengebaseerde tarieven
- Overgangperiode in fases
- Transparantie kosten warmtekavels

Verduurzaming

- Prestatienorm voor uitstoot broeikasgassen
- Tijdelijke ontheffing mogelijk
- Onderdeel verplicht kavel- en investeringsplan
- Ophaalrecht restwarmte
- Consumenteninformatie over duurzaamheid

Leveringszekerheid

- Aanscherpen vereisten voor leveringszekerheid en consumentenbescherming

Meer informatie en ondersteuning voor gemeenten: nplw.nl

De gemeente

Bepaalt waar en wanneer er een collectieve warmtevoorziening komt en wijst een warmtebedrijf aan

Het warmtebedrijf

Transporteert, levert warmte en is eindverantwoordelijk

Nieuw aangewezen warmtebedrijven hebben een publiek meerderheidsbelang of zijn een warmtegemeenschap

* Wgmv - Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie